

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 27 października 2010 r.

**Pani
Elżbieta Dubiańska-Przemysk
Wójt
Gminy Chybie**

LKA-4101-16-02/2010/P/10/098

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Gminy w Chybiu w zakresie realizacji zadań na rzecz pomocy osobom uprawnionym do alimentów w latach 2008-2010 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 30 września 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Wójt niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność gminy w zakresie spraw objętych kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące ustalenia i oceny cząstkowe:

1. W okresie od 1 sierpnia 2008 r. do 30 czerwca 2010 r. do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej² wpłynęły łącznie 63 wnioski o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego, na podstawie których w każdym przypadku wydano decyzje przyznające świadczenia, z czego 22 decyzje w 2008 r., 34 decyzje w 2009 r. i 7 decyzji w I półroczu 2010 r. Łączna liczba osób uprawnionych do świadczeń z funduszu wynosiła w kolejnych latach badanego okresu odpowiednio 33, 38 i 44.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² zwanego dalej „GOPS” lub „Ośrodkiem”.

Wydatki poniesione na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego w ww. okresie wynosiły łącznie 228,0 tys. zł, z czego 24,1 tys. zł w 2008 r., 123,8 tys. zł w 2009 r. i 80,1 tys. zł w I półroczu 2010 r., a przeciętna wysokość wypłaconego przez *GOPS* świadczenia alimentacyjnego w ww. okresach wynosiła odpowiednio: 264,40 zł, 293,50 zł i 317,70 zł. Koszty obsługi tych świadczeń wynosiły łącznie 56,9 tys. zł i stanowiły odpowiednio: 18,7 %, 31,4 % i 16,8 % wartości wydatków poniesionych na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego³, a część wydatków przekraczająca 3 % próg określony w art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁴ sfinansowana została ze środków własnych gminy.

2. Wartość środków odzyskanych od dłużników alimentacyjnych, z tytułu zwrotu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego, wynosiła w kolejnych latach tego okresu odpowiednio: 2,2 tys. zł, 11,7 tys. zł i 5,8 tys. zł, co stanowiło 9,1 %, 9,5 % i 7,2 % wartości wypłaconych świadczeń. Ponadto, w całym tym okresie odzyskano 6,9 tys. zł, która to kwota dotyczyła zwrotu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych.
3. W wyniku kontroli 40 postępowań o przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego stwierdzono, że wszystkie złożone do *GOPS* wnioski zawierały dane określone w art. 15 ust. 3 *uop* oraz, że dołączono do nich wszystkie wymagane przepisami ww. ustawy dokumenty, takie jak m.in.: zaświadczenia o dochodzie podlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym, zaświadczenia o bezskuteczności egzekucji świadczeń alimentacyjnych, odpisy wyroków sądu zasądzających alimenty.
4. Najwyższa Izba Kontroli nie zgłasza uwag do trybu prowadzenia przez Ośrodek postępowań w sprawie przyznawania świadczeń alimentacyjnych. Ustalono bowiem, że decyzje w sprawie ustalenia prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego zawierały elementy wymagane art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁵, a świadczenia alimentacyjne przyznano osobom, które spełniały wymogi określone w art. 9 ust. 1 *uop*. Przy przyznawaniu świadczeń w sposób zgodny z art. 9 ust. 2 *uop* uwzględniano kryterium dochodu na jednego członka rodziny, a wysokość przyznanych świadczeń wynosiła od 100 - 500 zł miesięcznie i była zgodna z wysokością ustalonych przez sąd alimentów.

³ 4,5 tys.zł w 2008 r., 38,9 tys.zł w 2009 r. oraz 13,5 tys.zł w I półroczu 2010 r.

⁴ Dz. U. z 2009 r., Nr 1, poz. 7 ze zm., zwanej dalej „*uop*”.

⁵ Dz. U. z 2000 r., Nr 98, poz. 1071 ze zm., zwany dalej „*kpa*”.

5. W latach 2008-2010 (I półrocze) nie dokonywano umorzeń należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego, natomiast w jednym przypadku spłatę zobowiązań z tytułu zwrotu świadczeń wypłaconych z funduszu osobom uprawnionym rozłożono dłużnikowi na raty, przy czym spełnione były przesłanki określone w art. 30 ust. 2 *uop*.
6. W badanych przypadkach, zgodnie z art. 7 ust. 2a ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych⁶, przekazywano informacje gospodarcze dotyczące dłużników alimentacyjnych, którzy posiadali zaległe zobowiązania z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego za okres dłuższy niż 6 miesięcy.
7. Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia fakt, że dwie⁷ decyzje, spośród trzech objętych badaniem, w sprawie obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, nie zawierały uzasadnienia prawnego, o którym mowa w art. 107 § 1 i 3 *kpa*. Uzasadnienia tego nie zawierały również dwie z badanych decyzji⁸, wstrzymujące wypłatę świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Brak wymaganego uzasadnienia prawnego Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych⁹ wyjaśniała niedopatrzaniem.
8. Negatywnie ocenić należy również występowanie opóźnień w wystawianiu tytułów wykonawczych dotyczących należności z tytułu otrzymanych przez osobę uprawnioną świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Sytuację taką stwierdzono w 5 z 13 zbadanych przypadków, przy czym tytuły wykonawcze wystawiano po upływie od 63 - 103 dni, licząc od terminu zwrotu tych należności, określonego w upomnieniu przekazanemu dłużnikowi alimentacyjnemu. Działanie takie należy uznać za niezgodne z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.¹⁰ Powyższe opóźnienia Kierownik DŚR tłumaczył okresowym spiętrzeniem spraw, jednak zdaniem NIK fakt ten nie może usprawiedliwiać opóźnień w realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa.

⁶ Dz. U. Nr 50, poz. 424 ze zm.

⁷ Wydane dnia 6.01.2010 r.

⁸ Z dnia 18.03.2009 r. i z 18.08.2009 r.

⁹ Zwanego dalej „DŚR”

¹⁰ Dz. U. Nr 137, poz.1541 ze zm.

9. W badanym okresie *GOPS* nie korzystał z uprawnienia wynikającego z art. 7 ust. 1 *uop* umożliwiającego wytaczanie powództwa wobec osób, które zobowiązane są do alimentacji w dalszej kolejności.
10. Liczba dłużników alimentacyjnych zarejestrowanych przez *GOPS* systematycznie wzrastała. W 2007 r. było ich 28, a w kolejnych latach 37, 43 i 45. Wzrastała również wysokość ich zobowiązań wobec Skarbu Państwa. W 2007 r. wynosiła ona 111,4 tys. zł, w 2008 r. - 158,9 tys. zł, w 2009 r. - 231,7 tys. zł, a w I półroczu 2010 r. - 277,7 tys. zł. Koszty działań *GOPS* wobec dłużników alimentacyjnych wyniosły w ww. okresie łącznie 16,8 tys. zł, z czego 1,1 tys. zł w 2008 r., 11,7 tys. zł w 2009 r. i 4,0 tys. zł w I półroczu 2010 r.
11. Szczegółowym badaniem objęto 45 postępowań mających na celu wyegzekwowanie należności od dłużników alimentacyjnych. Ustalono, że we wszystkich przypadkach pracownicy *GOPS* podjęli próbę przeprowadzenia wywiadu środowiskowego i alimentacyjnego oraz uzyskania oświadczeń majątkowych. W 22 zamierzenia te zrealizowano, natomiast w pozostałych przypadkach dłużnicy uniemożliwili przeprowadzenie wywiadu. Przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego oraz odebranie od dłużnika oświadczenia majątkowego dokumentowano w sposób wymagany przepisami.
12. W wyniku analizy ww. postępowań stwierdzono, że informacje zawarte w wywiadzie alimentacyjnym i oświadczeniu majątkowym dłużnika alimentacyjnego *GOPS* organowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne przekazywał z opóźnieniem, które wynosiło od 38 do 77 dni. Opóźnienia Kierownik *GOPS* wyjaśniła trudnościami w organizacji pracy Ośrodka, wynikającymi z długotrwałej nieobecności jednego z pracowników. W ocenie NIK, działanie to naruszało zasady określone w art. 35 § 1 *kpa*.
13. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych w przypadku bezskutecznej egzekucji świadczeń. Wójt zobowiązał dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się jako bezrobotny, albo jako poszukujący pracy łącznie w 8 przypadkach, tj. we wszystkich przypadkach, w których spełnione były kryteria określone w art. 5 ust. 2 *uop*. W przypadku 5 dłużników *GOPS* zwrócił się w 2007 r. do powiatowego urzędu pracy¹¹ z prośbą o przedstawienie informacji o możliwościach aktywizacji zawodowej dłużnika, co było zgodne z art. 4 ust. 2 ustawy

¹¹ Zwanego dalej „PUP”.

z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej¹². W 8 przypadkach Ośrodek poinformował PUP o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika, stosownie do art. 5 ust. 2 pkt 2 uop.

14. W 28 przypadkach Wójt skierował do prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa uchylania się od płacenia alimentów, o którym mowa w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny¹³. Zawiadomienia takie kierowano każdorazowo w przypadku stwierdzenia, że dłużnik alimentacyjny uniemożliwił przeprowadzenie wywiadu środowiskowego lub alimentacyjnego, tj. zgodnie z art. 4 ust. 3 uoz lub art. 5 ust. 3 uop. Ponadto, w przypadkach określonych w art. 5 ust. 3 uop Wójt kierował do starosty wnioski o zatrzymanie dłużnikowi alimentacyjnemu prawa jazdy.

15. Dane zawarte w przekazywanych Wojewodzie Śląskiemu sprawozdaniach z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów były zgodne z danymi zawartymi w prowadzonych przez GOPS rejestrach. Stwierdzono jednak, że sprawozdanie za IV kwartał 2008 r. GOPS przekazał z opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 września 2008 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów¹⁴. Opóźnienie to wyniosło 7 dni w przypadku wersji papierowej i 4 dni w przypadku wersji elektronicznej, co Kierownik DŚR tłumaczył niedopatrzaniem.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. **Wzmożenie nadzoru nad poprawnością formalno-prawną wydawanych decyzji administracyjnych.**
2. **Podjęcie działań zmierzających do terminowej realizacji zadań w zakresie:**
 - a) **przekazywania organowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne informacji zawartych w wywiadzie alimentacyjnym oraz oświadczeniach majątkowych dłużników alimentacyjnych,**
 - b) **wystawiania tytułów wykonawczych dotyczących egzekucji należności z tytułu otrzymanych przez osobę uprawnioną świadczeń z funduszu alimentacyjnego,**
 - c) **przekazywania sprawozdań do Wojewody Śląskiego.**

¹² Dz. U. Nr 86, poz. 732 ze zm., zwanej dalej „uoz”

¹³ Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 ze zm.

¹⁴ Dz. U. nr 173, poz. 1075

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Wójt, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.